

Ondernemen: ook voor vrouwen!

Het aantal vrouwelijke ondernemers groeit snel. Drie op de tien ondernemers is een vrouw. Vrouwelijke ondernemers hebben de laatste jaren een forse inhaalbeweging gemaakt. Toch blijven vrouwen nog steeds ondervertegenwoordigd ten aanzien van hun mannelijke collega's. Waar ligt de oorzaak? Uit Europees onderzoek blijkt dat vrouwelijke ondernemers bepaalde hindernissen moeilijker kunnen overbruggen dan mannelijke ondernemers (Austrian Institute for Small Business Research, 2002). Zij hebben het bijvoorbeeld moeilijker om de onderneming met een aantal zorgtaken te combineren. Ze vinden minder gemakkelijk de toegang tot netwerken en de juiste informatie. Hierdoor starten minder vrouwen dan mannen een eigen onderneming.

van de zaak valt dus vaak samen met het stichten en/of uitbreiden van het gezin.

Alleenstaande vrouwelijke starters met kleine kinderen het kwetsbaarst

Vrouwelijke ondernemers kiezen er vaak bewust voor om hun zaak klein te houden en zo tijd over te houden voor zorgtaken. Een aantal zorgsituaties zijn voor vrouwelijke ondernemers moeilijk te combineren met de zaak. De belemmeringen rond het combineren van arbeid en zorg concentreren zich voornamelijk rond de verzorging van kinderen en de zorg voor zie-

ke familieleden. Wat de zorg voor kinderen betreft, is de aard van de activiteit bepalend voor de mate waarin de combinatie van arbeid en kinderen al dan niet een knelpunt vormt. Thuiswerkende on-

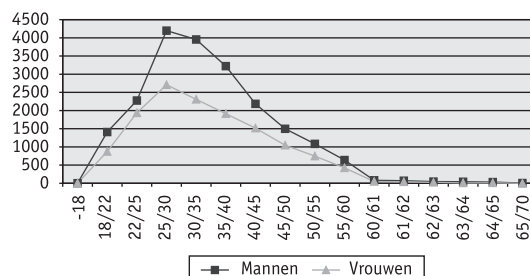
Combinatie arbeid en zorgtaken

Enkele cijfers

In het onderzoek 'Ondernemers, wie zijn ze en wat doen ze', uitgevoerd door de Universiteit van Limburg in opdracht van het Centrum voor Zelfstandig Ondernemende Vrouwen van Markant vzw, blijkt dat de combinatie tussen ondernemerschap en gezin bij ongeveer 28% van de respondenten een probleem vormde tijdens de opstartfase. Zowel mannen als vrouwen ervaren dit als een probleem. Zoals verwacht zijn deze problemen groter bij vrouwen (34,2%) dan bij mannen (22,4%). Behalve het geslacht heeft ook het aantal kinderen een invloed. Hoe meer kinderen men heeft, hoe sterker men de combinatie arbeid-gezin als probleemgebied ervaart (Goffin & Van Haegendoren, 2003). Ook leeftijd speelt een rol. Figuur 1 geeft de leeftijd weer van mannelijke en vrouwelijke starters. De meeste starters zijn jonger dan 35 jaar. De opstart

Figuur 1.

Leeftijdsklassen van starters in hoofdberoep (2001)

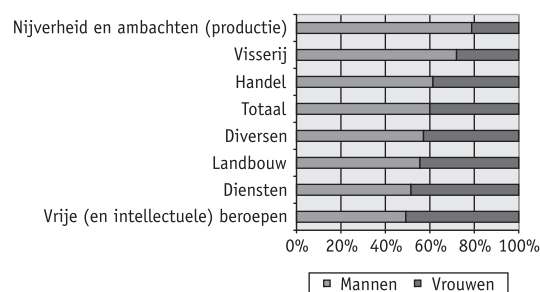

Bron: RSVZ (Uit: Goffin & Van Haegendoren, 2003)

ndernemers kunnen flexibelere uren hanteren dan ondernemers met een zaak, die vaste openingsuren heeft. Het valt dan ook op dat vrouwelijke ondernemers zich hoofdzakelijk bevinden in 'gezinsvriendelijke sectoren' (figuur 2).

Figuur 2.

Sekseratio's bedrijfssectoren starters in hoofdberoep (2001)

Bron: RSVZ (Uit: Goffin & Van Haegendoren, 2003)

Het regelen van een goede kinderopvang is dus noodzakelijk. Hierbij moet vooral aandacht geschonken worden aan een aangepaste uurregeling voor zelfstandigen. Zelfstandigen werken immers niet standaard tijdens de kantooruren. Een partner op het thuisfront die de zorg voor de kinderen kan opnemen, kan een oplossing bieden.

Voor startende vrouwelijke ondernemers met kleine kinderen is het starten van een zaak nog moeilijker. In de beginfase dient een ondernemer veel tijd te spenderen aan de zaak, net zoals kleine kinderen zeer veel tijd vragen. Indien startende vrouwelijke ondernemers meer zorgtaken op zich nemen en daardoor minder tijd spenderen aan de zaak, kan dit tot gevolg hebben dat ze minder investeren in het opbouwen van een (klanten)netwerk.

Voor ouderen of zieken zorgen is voor vrouwelijke ondernemers vrijwel onmogelijk. Het sluiten van de zaak betekent immers geen inkomsten. Heel wat vrouwelijke ondernemers passen hun werkzaamheden aan, aan hun levensfase en werken minder wanneer de kinderen kleiner zijn, waardoor de zaak niet groeit. Het tijdelijk minder of niet

meer ondernemen zou niet tot gevolg mogen hebben dat de toekomstige kansen voor de onderneming minimaal zijn.

Kortom, de meest kwetsbare zelfstandige is de alleenstaande startende vrouwelijke ondernemer met kleine kinderen. Voor deze groep is het vrijwel onmogelijk om én een zaak te starten én de zorg voor kinderen op zich te nemen.

A mother can time-manage like nobody on earth

In België zijn er heel wat maatregelen van loopbaanonderbreking, recht op ouderschapsverlof, palliatief verlof en zorg voor een zwaar ziek familielid. Vooral vrouwen met een werknemersstatuut hebben hier tot nog toe van gebruik gemaakt. Vrouwelijke ondernemers echter verliezen inkomsten als ze beslissen minder tijd aan de zaak te besteden. Heel veel vrouwelijke ondernemers wringen zich aldus in duizend en één bochten om de vele taken op zich te nemen: de zaak, de kinderen, boodschappen, en noem zo maar op. Hetzelfde probleem doet zich voor bij moederschaprust. Als zelfstandige kan je aanspraak maken op zes weken moederschaprust. Tijdens de volledige periode van zes weken mag geen enkele beroepsactiviteit uitgeoefend worden. Op het einde van de periode heb je recht op een forfaitaire uitkering. Gedurende zes weken op geen enkele netwerkactiviteit aanwezig zijn, kan betekenen dat je heel wat klanten kwijtspeelt.

Carrière of barrière?

De traditionele rolpatronen zitten er ingebakken. Het beeld van de vrouw die de zorgtaken én het huishouden op zich neemt, blijft nog steeds overeind. Een vrouwelijke ondernemer die erg veel tijd besteedt aan haar job, voelt zich dan ook vaak een slechte moeder. Vooral startende vrouwelijke ondernemers ervaren deze tweestrijd. Het moet echter ook voor vrouwelijke ondernemers mogelijk zijn om een zaak te hebben én de zorg voor de kinderen op zich te nemen. Het één sluit het andere niet uit en beiden moeten mogelijk zijn zonder de kwaliteit van de onderneming of de zorg voor de kinderen onderuit te halen.

Netwerken

Er bestaan heel wat netwerken voor ondernemers. Opvallend is dat op deze activiteiten hoofdzakelijk mannen komen opdagen en in mindere mate vrouwen. Vrouwen vinden minder gemakkelijk toegang tot deze netwerken. Dit heeft vooral te maken met de weinig gezinsvriendelijke uren waarop deze activiteiten plaatsvinden. Het aanbod spreekt vrouwen vaak ook minder aan.

Toch hebben vrouwelijke ondernemers vaak veel behoefte aan feedback en een klankbord. Vooral bij starters is het belangrijk dat ze om raad en advies vragen omtrent zaken waar ze nog niet mee vertrouwd zijn. Daarom zijn er veel netwerken speciaal voor vrouwen met een eigen onderneming. Zaken doen is niet het eerste doel: het gaat vooral om het uitwisselen van ervaringen en informatie, het inwinnen van advies en het opbouwen van relaties.

Vrouwennetwerken zijn vaak zakelijk én gezellig. Vrouwen kunnen er bepaalde vragen uitwisselen waarmee ze worstelen, voornamelijk op het gebied van de combinatie van de zaak met de kinderen. Vrouwen ondernemen anders en kunnen hun verhaal beter bij elkaar kwijt. We kunnen vrouwelijke netwerken alleen maar toejuichen. Zelfs netwerken specifiek voor startende vrouwelijke ondernemers, omdat deze groep toch een aantal heel specifieke vragen heeft bij de opstart. Anderzijds roept het creëren van exclusieve netwerken het beeld op van geïsoleerde vrouwelijke ondernemers. Beter ware het dat de traditionele 'mannelijke' netwerken flexibeler uren in acht namen om activiteiten ook op andere tijdstippen te laten plaatsvinden. Gelukkig stellen we ook effectief vast dat steeds meer activiteiten (lunchcauserieën, ontbijtvergaderingen, ...) overdag plaatsvinden.

Acties op beleidsniveau

Op beleidsmatig vlak worden er geen specifieke maatregelen genomen om het vrouwelijk onderne-

merschap te bevorderen. De Vlaamse Gemeenschap onderneemt wel initiatieven, maar die zijn bestemd om het ondernemerschap in het algemeen te stimuleren. Dat blijkt ook uit de Female Entrepreneurship Monitor van de Europese Commissie.

De vraag dringt zich op of het wel noodzakelijk is dat er specifieke maatregelen voor vrouwelijke ondernemers moeten komen. De knelpunten die vrouwen en mannen ondervinden bij het ondernemen zijn vaak dezelfde. Bepaalde knelpunten zijn bij vrouwen wel sterker aanwezig dan bij mannen (cf. zorgtaken). We mogen echter niet de indruk wekken dat vrouwen zonder specifieke beleidsmaatregelen geen eigen zaak kunnen runnen. Bettutelen is uit den boze!

Van bij de opstart van een onderneming moeten vrouwelijke en mannelijke ondernemers dezelfde kansen krijgen. Mannelijke zowel als vrouwelijke ondernemers ervaren dezelfde problemen bij de opstart van een bedrijf, alleen liggen de accenten iets verschillend. Elke vrouw/man met een gezin is graag 's avonds op tijd thuis om de kinderen in bed te stoppen. De overheid kan hier zeker nog een handje toesteken, en zich blijven toeleggen om specifiek voor ondernemers maatregelen uit te werken om de work-life balance in evenwicht te houden.

Caroline Blockeel

Co-auteurs:

Jozefien Surmont

en Filip Deproost-Vanhille

Voka-Kamer van Koophandel Oost-Vlaanderen

Bibliografie

- Austrian Institute for Small Business Research (2002). *Good Practices in the Promotion of Female Entrepreneurship. Examples from Europe and other OECD Countries*. European Commission.
- Goffin, I. & Van Haegendoren, M. (2003). *Ondernemers, wie zijn ze en wat doen ze* [onuitgegeven onderzoek, Limburgs Universitair Centrum].

Minerva, een nieuw project voor pas gestarte ondernemers

De Kamer stimuleert het opzetten van nieuwe bedrijven op velerlei manieren. Zo zet de Kamer zich met onder andere Europese subsidies speciaal in voor het ondersteunen van mannelijke alsook vrouwelijke ondernemers. Met Minerva lanceert Voka-Kamer van Koophandel Oost-Vlaanderen een begeleidings- en coachingsproject voor pas gestarte ondernemers. Het project kreeg de naam Minerva, de Latijnse naam van de godin van de wijsheid.

Het doel van het project is om dertig recent gestarte ondernemers, in twee groepen van vijftien, van heel dichtbij te gaan coachen en begeleiden opdat ze also hun slaagkansen kunnen vergroten. Het betreft heel gemotiveerde mensen die van plan zijn om er alles aan te doen om hun slaagkansen te vergroten. Of ze nu man of vrouw zijn, jong of ouder, blank of zwart, vennootschap of eenmanszaak doet er niet toe. Allen hebben ze één ding gemeen, het maken als zelfstandige ondernemer!

De coaching ligt in handen van drie coaches per groep. Elke coach heeft zijn/haar eigen profiel. Zo zal er één coach zijn die zelf nog maar een vijf à acht jaar bezig is en dus nog heel dicht bij de groep van de gestarten staat en bij wie alles nog vers in het geheugen ligt. Een andere coach zal meer de oude wijze man zijn die al alles van het ondernemen heeft gezien en zijn ervaring met de jonge starter wil delen. De derde coach zal meer een allrounder zijn die overal zijn weg wel weet en de starter bij de juiste personen, diensten of antwoorden kan begeleiden.